

«ТАСДИК МЕКУНАМ»

Ректори Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон, профессор
Хушва

10/01/2022
2022 с.

ХУЛОСАИ

факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Диссертатсияи Шоев Неъматҷон Султонович дар мавзӯи “Масъалаи маргиналият ҳамчун зухуроти иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон” барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои сотсиологӣ ба шиносномаи ихтисосҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси 22.00.04 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ мутобиқат менамояд.

Мубрамияти мавзӯи тадқиқот дар он зоҳир мегардад, ки зухуроти маргиналият ҳамаи давру замон дар низомҳои иҷтимоии устувору ноустувору вуҷуд дошт ва вуҷуд дорад, зеро ҳар як шахс дар ҷамъият нақшу вазифаҳои зиёдеро иҷро мекунад ва вобаста ба ҳолатҳои гуногуни ҳаёту фаъолият ба зухуроти маргиналият дучор мегардад.

Дар илми сотсиология зери мафҳуми “маргинал” одамон ва умумиятҳои иҷтимоие фаҳмида мешаванд, ки нишонаҳои ин ё он гурӯҳи ба онҳо тааллуқдоштаро аз даст додааст ва нишонаҳои гурӯҳи дигарро ханӯз аз худ накардааст ва ё тарзи рафтор ва низоми арзишҳояшон аз рафтор ва арзишҳои қабулшуда ва маъмули ҷомеа фарқ мекунанд. Дар давраи гузариш ва раванди дигаргуниҳои кулии ҷомеа аксарияти аҳоли дар байни зухуроти наву қуҳна дармемонанд, ба шароитҳои нави иҷтимоию иқтисодии ҷомеа мутобиқ шуда наметавонанд ва ба маргинал табдил меёбанд.

Маргиналиятро ҳамчун зухуроти харобсозандаю манфӣ ва барои ҷомеа нодаркор арзёбӣ намудан хато аст. Агар аз як тараф, раванди

маргиналият, ки дар натиҷа фардҳои иҷтимоӣ мақом ва сатҳи зиндагиашонро аз даст медиҳанд, ба сохтори иҷтимоии анъанавии ҷамъият хатарнок ва харобасозанда бошад, аммо аз ҷониби дигар бо сабаби нерӯи созанда, эҷодкорона ва захираи ташаккулёбии муносибатҳои нави иҷтимоӣ доштани амали рӯзмарари ҷамъиятро таъмин менамояд. Маргиналиятро сарчашмаи ба таври нав назар намудан ба воқеияти иҷтимоӣ, шакли ғайримаъмулии эҷодкориро навоарӣ номидан мумкин аст.

Дар Тоҷикистони муосир низ дигаргуниҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ ва сиёсӣ босуръат идома дорад, раванди ҷойивазнамоии амудии шаҳрвандон, муҳочират, шаҳришавӣ, тағйирёбии меъёрҳо ва арзишҳои иҷтимоӣ, омехташавии ҳуввиятҳои зиёди иҷтимоӣ аз ҷумлаи ҳодисаҳои ба ҳисоб мераванд, ки дар навбати худ ба пайдоиши як қатор раванду зухуроти иҷтимоӣ, аз ҷумла маргиналшавии аҳоли боис мегарданд.

Маргиналият зухуроти табиӣ аст, аммо зиёд шудани намояндагонаш ва ба меросӣ табдил ёфтани арзишҳои он барои ҷомеа хатар дорад, зеро гурӯҳҳои маргинали тартибот ва арзишҳои иҷтимоӣ-иқтисодии ҷомеаро наметазиранд. Аксарияти намояндагони гурӯҳҳои маргинали сафи гурӯҳҳои ҷинойткор, бе касбу ихтисос, камбизоат, бекор ва амсоли инро пурра менамоянд.

Шиддат гирифтани раванди маргиналшавӣ дар Тоҷикистони муосир зарурати ҳамаҷониба таҳқиқ гардидани зухуроти маргиналият, сабабҳои пайдоиш, оқибатҳои мусбӣ манфӣ ва роҳҳои ҳалли онро ба миён овардааст. То ба ҳол аз тарафи олимони тоҷик дар бораи ин зухуроти иҷтимоӣ ягон тадқиқоти васеи илмӣ фарогир гузаронида нашудааст. Аз ин рӯ, омӯзиши масъалаи маргиналият аҳамияти калони илмӣ-таърихӣ ва иҷтимоӣ дорад.

Теъдод ва мазмуни интишороти натиҷаҳои илмӣ муаллиф ба муҳтавои диссертатсия ва автореферати он мутобиқат менамояд.

Интишороти илмӣ муаллиф, ки дар маҷаллаҳои илмӣ

тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд:

[1-М]. Шоев Н.С. Маргиналият ҳамчун масъалаи иҷтимоӣ ва воқеияти он дар Тоҷикистон [Матн] / Н.С. Шоев // Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои ҷомеашиносӣ. – Душанбе. – 2021. – №1. – С. 103-109. ISSN 2074-1847

[2-М]. Шоев Н.С. Маргиналият ҳамчун хусусият ва нишондиҳандаи ҷомеаи тағйирёбандаи муосир [Матн] / Н.С. Шоев, В.А. Баҳромбеков // Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои ҷомеашиносӣ. – Душанбе. – 2021. – №4. – С. 175-182. ISSN 2074-1847

[3-М]. Шоев Н.С. Асосҳои назарияви-методологии омӯзиши масъалаи маргиналият [Матн] / Н.С. Шоев // Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои психология ва сотсиология. – Душанбе. – 2019. – №4. – С. 182-187. ISSN 2074-1847

[4-М]. Шоев Н.С. Назария ва методологияи омӯзиши масъалаи маргиналият ҳамчун зухуроти иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосир [Матн] / Н.С. Шоев // Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои психология ва сотсиология. – Душанбе. – 2019. – №4. – С. 145-150. ISSN 2074-1847

[5-М]. Шоев Н.С. Асосҳои назарияви-методологии омӯзиши масъалаи маргиналият [Матн] / Н.С. Шоев // Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои ҷомеашиносӣ. – Душанбе. – 2017. – №3/1. – С. 137-140. ISSN 2074-1847

Муқаррароти асосӣ, хулосаҳо ва тавсияҳои амалии таҳқиқотро ҳамчун маводи иловагӣ ҳангоми таълими курсҳои “Тағйироти иҷтимоӣ”, “Сотсиологияи оила”, “Глобализатсияи иҷтимоӣ”, “Сотсиологияи шахс” ва «Сотсиологияи качрафтории иҷтимоӣ» васеъ истифода бурдан мумкин аст. Муҳаққиқон ҳангоми гузаронидани тадқиқотҳои сотсиологӣ, навиштани рисолаҳои номзадӣ, магистрӣ ва дипломи ба ин масъала дахлдошта аз натиҷаҳои ин рисолаи диссертатсионӣ истифода бурда метавонанд.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар он ифода меёбад, ки интихоби мавзӯ, таҳия ва таҳлили ҳамаҷонибаи таҳқиқоти диссертатсионӣ натиҷаи фаъолияти чандинсолаи илмии муаллиф буда, тамоми давраи татбиқи нақшаи корҳои таҳқиқотӣ бо иштироки бевосита ва пешниҳодҳои муаллиф сурат гирифтааст. Муҳаққиқ шахсан дар тадқиқотҳои сотсиологии ба мавзӯи тадқиқотӣ марбут бевосита иштирок намуда, аз натиҷаҳои бадастомадаи ин тадқиқотҳо дар навиштани диссертатсияи номзодии худ самаранок истифода бурдааст.

Қарор қабул карда шуд:

1. Диссертатсияи Шоев Нейматҷон Султонович дар мавзӯи “Масъалаи маргиналият ҳамчун зухуроти иҷтимоӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон” тадқиқоти илмии анҷомёфта буда, барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои сотсиологӣ аз рӯи ихтисоси 22.00.04 – Сохтори иҷтимоӣ, ниҳодҳо ва равандҳои иҷтимоӣ ба ҳимоя дар Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-005 пешниҳод карда шавад.

Хулоса дар маҷлиси васеи Шӯрои олимони факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон қабул гардидааст.

Дар маҷлис 13 нафар иштирок намуданд. Натиҷаҳои овоздиҳӣ: «тарafdор» - 13 нафар., «муқобил» - нест, «бетараф» - нест.

Протоколи №8 аз 02-уми феввали соли 2022.

Раиси маҷлис

Котиби маҷлис

Муқарриз

Муқарриз

Маҳмадизода Н.Д

Гадоев

Маҳмадизода Н.Д.

Қаҳҳоров Ғ.